

SZERETET

VALLÁSOS REFORMATUS EGYHÁZI FOLYÓIRAT

Alapított az 1906. esztendőben.

Alapította, szerkeszti és kiadja: TÖRÖK IMRE.

Megjelenik havonként Kisújszálláson.

Ezen egyházi képes hirdető évi díját az 1943. évvel kezdődőleg évi 3.— P-re emeltük.

Kisújszállás 1943. szeptember hó

ISTEN SZERETETE:

Az Isten szeret minket nagyon; hiszen tulajdon Szentfiát is halálra adta értünk. Isten ujján gyémántgyűrűk vagyunk, úgy vigyáz ráuk, mint ember a drága gyémántgyűrűjére. Sorsunk mostani fordulóján vessük elménkbe-szívünkbe: amit az Úr eszelepszik velünk, az lesz jól! Hiszen szeret, javunkat akarja, hiszen Atyánk!

EMBER SZERETETE:

A szeretet: az élet. A dolgok lelke ez! Az e g y szükséges dolog ez! Nélküle nincs semmi érték és hiányos minden mérték. Szeretet nélkül nem viruló termőföld az életünk, hanem sivár, kiégett homok.

Emlékek

Nagyon régen, 1790 *augusztusában* Szödemeter nevű erdélyi falucskába, a Bölöny nemesi kúriába szüleihez érkezett egy ifjúasszony, Bölönyi Ágnes, Kölcsey Péterné. A hónap 8-ik napján kisfia született, akit Ferenc névre kereszteltek. (Kiki sejti már, hogy a Himnusz költőjének születéséről írok!) Ez a kisfiú később páréves korában himlőbe esett s egy babonás eselédasszony, hogy meggyógyítsa a kicsinyt, a befűtött boglyakemencébe bujt vele, hol az ártatlan kicsinek valami szikra pattant a szemébe, minek folytán elvesztette félszemevilágát. Multak az évek, évtizedek, — s 1838. *aug.* 24-én Csekén, a Kölcsey-házban utolsót mozdult a költő szíve, másnap eltemették a magyar nemzetnek ezt a dicsőséges fiát, 48 éves korában. Ő írta, ő adta nekünk azt a drága Himnusz: „Isten áldd meg a magyart“.

*

1849. *aug.* 2-án meg Debrecen alatt, a Köntösgátnál az orosz túlerő eltaposta a vitéz honvédsereget. (Szegény anyám 2—3 éves lányka volt még akkor, nagyanyám kézenfogva vezette őt a városalatti honvédtáborba, ennivalót vittek a honvédeknek.) Elveszett a csata, végigrabolta az orosz Debrecent. Még a mosószappant is leszedték a mestergerendáról. Következett Debrecen után hamarosan Világos, ahol ráncszakadt a legfeketébb éjtszaka (1849. *aug.* 13.).

*

Tavaly meg — és megborzong a lelkünk, mikor visszagondolunk a multévi *augusztus 20-ra*, — István király napja volt épen, mikor amoda Keleten, az orosz fronton, irtózatosszerű zuhanással omlott a földre egy repülőgép, romjai közt halottan magyar hazánk szép reménysége, dicsősége, vitéz nagybányai Horthy István feküdt halottan. Reszkettünk a fájdalomtól, s reszkető kezünket összekulesolva imádkoztunk minden templomban, s minden házban azokért, hazánk Legelsőjéért és házanépéért, akiket az Isten ily rettentő gyászra hívott s imádkoztunk hazánkért, nemzetünkért, melyért a hősök, mint megannyi megváltók, odaadják drága életüket.

S mostmár elmulván a gyászos emlékü *augusztus* hónap, szeptemberben, s míg élünk is, mindvégig imádkozva kérünk, mindenható nagy Úristen, hogy „szánd meg a magyart!“ Közelebbről most is áldd meg az ősz bőséges gyümölesével, s az évek óta dülő szörnyű harcok imádkozva várt eredményével: a diadallal. Áldd meg, hiszen megbűnhödtük már a multat s jövődöt!

Doolittle

(Olv. Dúlitl.)

A cím egy angolszász tábornok neve, akit a Róma városa elleni bombatámadások legfőbb intézésével bíztak meg. Megbízatásában el is járt, sok kárt tettek a szörnyű bombák emberéletben és ősi emlékekben. Jó lett volna, ha vigyázott volna a tábornok úr a saját neve magyar értelmére. Dú-litl azt jelenti, hogy „Keveset tégy“, „Keveset csinálj“, márhogy t. i. kárt!

Erről a szóról: „Dúlitl“, megírtam cikkemet s felküldtem a nyomdának Budapestre (ott még tán van papiros?). Megírtam a szeptember elején kezdődni szokott iskolai évről a gyermekekhez, ifjakhoz intézvéen intésemet: Ne hallgassatok, kedves tanítványok az angolszász tábornok nevére. Ne keveset tegyetek, ne keveset dolgozzatok, ne keveset tanuljatok a kezdődő tanévben, sőt sokat s buzgón tanuljatok, dolgozzatok: ez a ti tisztetek!

S íme jött a miniszteri rendelet: csak november harmadikán kezdődik az idén a tanév! Azt kérdeztem önmagamtól: Istenem, miért ez a rendelet? Tán egy nagy folyamodványt küldött a miniszterhez az a sok ezer meg ezer gyermek, meg ifjú, hogy hát miniszter úr, nem pihentünk még eleget, hadd járjunk még erdőn-mezőn; meg a libát is őrizni kellene — azt mondta idesanyánk; hadd olvasgassunk még itthon csendeskén a hűvös szobában a vaddisznófejű királykisasszonyról, meg miegyébről? Vagy tán az édesanyák sokezeire írtak: Még nem gyönyörködtünk eleget a gyermekeinkben itthon, nem beszélgettük ki magunkat velük, meg oszt' a ruhájukat se tettük még rendbe! Vagy tán az atyák írtak olyan nagy levelet, mint a kerekpönyөг, hogy hát még nem adtuk be a „pontokat“, pedig tanévnyitásra sok költség kell ám, könyvre, papirosra, plajbászra, tintára, pennára (vagy tán már töltő-tollra is?), jobb lesz későbbben stb. stb. És a miniszter úr — hisz' tán neki is van fia-lánya, — a kéréseket megértette és... megteljesítette. Ezért kezdődik csak még ismét két és félhónap multával a tanulás. Mert — én édes Istenem! — csak nem a háború miatt van ez az egész dolog? Ha amiatt volna, én le is teszem az író tollamat, mert a „Szeretet“-ben a háborúról, amely az egész emberiségnek óriási mértékű véres áldozatja, és sokrészből az emberi gyűlölség és bosszú műve, nem igen kvadrál írnom.

Azért, kedves Nyomda! ne a régebbi cikket, amelyben a *szeptemberi* tanévnyitásról írtam volt, hanem ezt, amelyet most ím be is végzek már, legyenek jók nyomdafestékre méltatni, a másikat pedig tegyék el — kérem! — novemberre! A Mindenható kezében van a sorsunk. Majd meglássuk, mi lesz még addig? Akkorra tán már jobb-kedvesebb dolgokról is írhatunk. Uram bocsá': tán ép a békességről?

Békességnek Királya, minden hatalmak felett való Hatalom! szánd meg a világot, könyörülvén rajtunk!

A BIBLIA

született Keleten, ruhája a keleti forma szerinti képes beszéd. Az egész világ útjain tájékozottsággal, otthonosan járkál, egyik ország után a másikat járja be, keresi a saját tulajdonát mindenfelé. Megtanult beszélni száz és száz nyelven az emberi szívekhez. Belép a palotákba megmondani az uralkodóknak, hogy ők a legmagasságosabbnak a szolgálói. Belép a kunyhókba és biztosítja a szegényeket, hogy ők az Isten gyermekei. A gyermekek gyönyörűséggel és csodálattal hallgatják meséit. A bölesek töprengenek ezen meséken, mint az élet példázatain. Szava békesség a veszély idején, vigasztal a csapás idején; szava világosság a sötétség óráiban. Isteni kinyilatkoztatásai folyton és folyton elhangzanak, megisméltődnek a gyülekezetekben és azok tanácsadóan susognak a fülébe az elhagyottaknak. A gonosz és a gógös remegve hallgatja figyelmeztetéseit, intéseit, de a megsebzettre és a bűnbánóra úgy hatnak, mint anyai hangok. A pusztaságban és az elhagyott helyeken örömmel üdvözlik. A szív tüzeiben világít a jól alkalmazott Ige. Beleszövi magát kedves álmunkba, úgy, hogy szeretet, barátság, rokonszenv és ájtatosság, emlékün és reményünk mind az Ő csodaszép ruhájára aggatott drágakövek.

Az ember nem szegény, nem elhagyatott, kinek tulajdonává lett e kincs. Midőn a láthatár sötétedik és a remegő zarándok jön az Árnyak völgyéhez, nem fél belépni, veszi az ő botját, támaszát, a Szentírást az ő kezébe, barátainak üdvözlétet int e szóval: „Viszontlátásra“ és előre nézve, az Ige által támogatva megy magánosan az enyészet felé, mint Egy, ki áthalad a sötétségből a világosságba.

KOSSUTH TEMPLOMA ROMBAN

Torino, vagy mint a mi nyelvhasználatunkban ismerősebb: Turin, olasz város. Sokat olvastunk róla mostanában a háború történetében. Nekünk nagyemlékű város ez: Kossuth Lajos az önkéntes száműzetése napjait, életének sok-sok esztendejét, utolsó idejét ott töltötte el. Kossuth apánk mint protestáns ember, ismerte-szerette a Bibliát, hűséges templomjáró is volt. Más protestáns templom nem lévén ott Turinban az ő lakhelyéhez közel, az ú. n. waldensek istentiszteleti helyét látogatta. Ott imádkozott értünk, magyarokért!

Mostanában a legutóbbi bombázás alkalmával ezt a templomot is bombatalálat érte. Megépítik-e valaha romjaiból? Azt reményelem: igen!

Ám van egy templom, fenséges, dicsőséges, óriási templom. Falai a magas Kárpát-hegyek, mennyezete a csillagsátoros ég, melynek ékessége a fénylő Hadakútja s a Göncölszekér. Orgonája a magyar pusztaságon végignyargaló vihar dörgés-zúgása... Óh ez a templom, drága hazánk, Magyarország! Romba ne dőlj, Te drága templom, mert, ha baj érne s csak egy darab köved meghibáznék is: vérünkkel forrasztjuk meg romfaladat. Verejtékünkkel építettünk, imádságunkkal erősítettünk eddig s ha omlásod lenne, holttestünket vetjük oda halotti párnádnak.

A mezőben elrejtett kincs.

Meghalt Debrecenben egy egyetemi tanár

— Néhaivaló id. Csánki Bénéiamin emlékezete. —

Nálam kisebb diák volt ő az öreg Kollégiumban, de később nagyobbra nőtt nálam: egyetemi professzor lett. Együtt diákoskodtunk, őneki szép zsinóros átitálaja volt, nekem arra nem telt. Irogattuk pályázatra a verseket, ő többször nyert díjakat, én csak kétszer. Együtt tornásgattunk, együtt lettünk előtornászok is, ő nagyobb súlyokat emelgetett, mint én. Díjakat is nyertünk, szép metáliákat; büszkén viseltük, csak hogy nekem nem adatott tornász-egyenruha: atyátlan árva lettem, őneki meg előkelő papember volt az édesatyja, valahol, tán Füzesgyarmaton. Ő különb volt sok tekintetben nálam, de én meg... túléltem őt. — Megdöbbsentem, mikor a posta a gyászjelentését kezembe adta. Július hó 5-én esti 1/8 órakor halt meg s 8-án temették nagy tisztességgel.

Egyházmegyénk egyik kedves szép gyülekezetének, Tiszafürednek a papja volt régebben, később Szeghalomnak, honnan aztán az egyetem katedrájára emelkedett.

Nem hagyhatom említés nélkül, hogy kápláni éveiben Kunhegyesen, a nagyemlékű Rácz Miklós mellett szolgált, aki mindkettőnk: őt is, engemet is nagyon szeretett. (Áldja meg az Isten még az emlékezetét is!) Költői szárnyalású prédikációit kedves káplánjuknak a jó kunhegyesiek maig is emlegetik.

A másik, amit említek, az, hogy a boldogultnak fia jelenleg kenderesi lelkipásztor. Esperesfővel én iktattam be egykor lelkészi hivatalába. Birtokomban van, őrzöm ma is azt a szép levelet, amelyben a boldog atya köszöni, hogy fiát ez állásba segített (pedig nem én, hanem a bölcs és jó Isten segítette oda!) és köszöni a be-

iktatási ünnepély nagyszerű óráját, mikor a főméltóságú család is velünk ünnepelt. Hát ennyi emlék fűz engem az immár porladóhoz. Velük gyászolok azokkal, akik legközvetlenebb fájdalommal gyászolják: özvegye, gyermekei, unokái, rokonaival.

Isten vigasztalja meg őket, Téged pedig, ki dicsekedése voltál Sionunknak, áldjon meg, Bénim, amaz örök viszontlátásig az örökélet Ura!

Kiss Gy. Kálmán presbiter emlékezete

Egész gyülekezetünk, egész városunk ismerte ezt a sokat szenvedett, mégis nyájas, szinte mosolygós arcú jó embert. Hajh, a mosolygásunk alatt sok fájdalom elrejtje magát! Ha egyebet nem vennék is eszembe, csak azt a 15 hónapi súlyos betegséget, mely végre is koporsóba hajlította a jó Kiss Gy. Kálmánt, ez is elég volna annak megértéséhez, hogy „sokat szenvedett“. Ámde láttuk őt, néhány éve már, hitvesének, néh. Balogh Emiliának koporsójánál, aztán bizony egy érző szívű édesapának kerül gyötrő aggodalma gyermekeinek sorsa miatt is. És betegen itt hagyogatni a házat, míg szenvedünk s menni professzorokhoz, klinikákra, idegenbe s hiába, mind hiába! — óh nem ok nélkül mondta egy nagybeteg, mikor megálltam ágya mellett: A halálnál rosszabb a betegség! Mit nem adtak volna, áldoztak volna a most elpihent jó ember gyermekei, hogy a család-főt az életnek megtarthassák!

Csendültek aztán harangjaink, iskolánk ablakában meglobogott a gyászfekete zászló: a derűs lelkű ember, hű presbiter arcán halálos dermedtséggé változott az élet derűje, a mosolygás. Jú-

lius hó legvégén halt meg, 30-án temették el nagy tisztességgel. 67 évet élt. Gyermekai, unokái, minden szerettei szívök szerint gyászolják. Egyházunk is őrzi emlékét a tisztos tanácsosnak! Áldott legyen a nyugodalmában s gyászoló szeretteit Isten vigasztalja!

Mindennek van határa és mértéke

A bibliai történetekből ismerjük, hogy az emberek egykor az őshajdanban tornyot akartak építeni, amely az égig érjen. Mit terveztek vajjon? Betekinteni az Ég titkaiba? Vagy épen megostromolni Isten fényes trónját? Ámde Isten nem engedte. Félbenmaradt a Babeltorony s a vakmerő emberek szétszóródtak az egész földön.

A görög ős hitrege is beszél valami ilyest. A Föld Fiai, az óriás ciklopsok, mint gyermek a játék-köveket, hegyeket raktak egymásra, — így mondja a rege, — hogy a főisten, Zeüs kezéből kicsavarják a világ kormánypálcáját. Zeüs persze nem engedte, hogy tervük valósuljon. A legalsó hegyet villámmal kiütötte, a hegyek egymásra omlottak, maguk alá temették az óriásokat is.

Ne törekedjél, ne tusakodjál, ember! a te Úrad, Istened ellen s ne akarj mértéken túl érvényesülni semmiben.

A debreceni színházban láttam-hallgattam végig valamikor egy szép ifjúsági színdarabot: „Az égig érő fa“ volt a címe. Elmélkedtem már e cím fölött is, merthiszen tudván tudjuk, hogy még „a jegenyefa se nő az égig“. Tudom azt is, hogy a mesebeli gyermekifjú: Faetón, elkérte atyjától, aki a pogányok hite szerint az égenjáró napnak ura, istene volt, egy napra kölesön a nap szeke-rét, amellyel tűz-sörényű lovak robogtak át mindennap a mennyei országúton. Atyja intelme ellenére nem vigyázott a „gyerek“, közel hajtott nagyon a földhöz s elégett minden ideleln az utolsó fűszálig a nap tüzetől (akáresak most!). A világ ura megsokalta a pusztulást s a mértékre-határra semmit sem adó Faetónt, kiütötte a napszekeréből tüzes mennykövel.

Mérték! Határ! Ezer példát tudnék felhozni, hogy akik erre nem vigyáznak, ugyan pórul járnak, meglakolnak, hibájuknak nyomában ott a bűnhődés.

Árkusokat tudnék összeírni, de tudna bárki is arról, hogy a mértéket nem ismerő túlság megárt. Magyarul írom ide, aki tud németül, fordítsa le németre ezt a közmondást: Minden, ami túlsok, egészségtelen; vagyis a túlsok árt, veszélyes, rombol, sohse használ. Írhatnék a szóról, a tettről, a beszédről, a hallgatásról, az evésről-ivásról, meg az éhezéssel, mindez, ha túlságba visszük, árt. De, felkérésre, csak egyről irogatok itt cikkem végén: az árákról, a drágaságról. Hát ez se nőhet bizony az égig. Van határa, kell, hogy legyen mértéke, mert különben meglakolunk a mérték-nem-tartás folytán olyan nyomorúsággal, amilyenről egyelőre nem is álmodhatunk. Hogy kövér disznót vetünk hajdan azért a pénzért, amelyen ma kaesát árulgatnak; hogy régebben 1—2 krajcár volt egy tojás ára, hogy szürettáján 1 forint volt egy esber bor s 1—2 krajcár az üveg szódavíz! Már pap

voltam, mikor 6.50-ért adtuk el mázsánként a gyönyörű búzát, 4-ért az árpát. A kolduló cigánygyerek aztán, ha egy karéj kenyeret adtunk neki, eldobta az utcaajtónál. Nem volt értéke! Hajh, meglakolunk, sőt már lakolunk is mindezért, ami még most megy. A gazdag ki fogja bírni, de a készpénzért dolgozó olyan koldussorsra jut, mint az orosz föld éhező tömegei vagy India népe, hol a csalán is csemege. S betelik rajtunk Csokonai Vitéz Mihály jóslata valamely esztendőre, hogy akkor — mondá — ugató kutya se szeretnék lenni.

Tompa Mihály, a költő pap meg azt írja egyik költeményében:

Öregek szíve örömmel telik,
Hogy nem kell élni már sok ideig.

Én pedig, ki szintén az utóbbiak, t. i. az öregek közé tartozom, csak imádkozni tudok, tanításhoz a fák égig növekedni akarása tekintetében sincs erőm, csak imádkozom Arany János, Kisújszállás egykori nagy tanítómesterének szavaival:

Rossz időket élünk,
Rossz csillagok járnak,
Isten óvjad a veszélytől
Mi magyar hazánkat!

Miniszteri rendelet a papír és újságok áráról

Minden újság ára felemelkedett, én nem emelek... ámbátor hiszen rám férne, mert havonként annyi se gyűl össze a „Szeretet“ céljára, amennyi a nyomdának elég volna. Én csak a nemes szívekre appellálok: kérek! Aki az eddig általam megállapított 3 P-s évi újságárat megfizette is, legyen kegyes pótolja meg azt most! A sokszáz meg ezer református hittestvérem pedig, akik 37 esztendő óta rá se gondoltak, hogy van Kisújszálláson egy hitépítő, remény-erősítő, és mint neve is hirdeti, szeretetet predikáló és produkáló egyházi közlöny (hisz ingyen is adom annak, aki kéri!), azok induljanak meg e nehéz időkben most lelkükben és segítsenek arra a rövid időre, míg már ki nem esik kezemből az író toll. Hány család kedves halottjának örökítettem emlékét, írtam a Kunságról, jártam képzeletben a harctereken elesett hősök véres holtteste körül, vigyáztam az idők jeleit hűséggel. Dolgoztam, szolgáltam. Szeretném még néhány hónapig végezni e munkát. S ha nem bírom, tovább kell adnom újságomat. (Kéri is több vállalat!) Dehát apának gyermekétől, nekem a „Szeretet“-től csak nehéz megválnom. 37 esztendő után!

Boesássa meg mindenki, hogy beálltam „kolduló barátoknak“, nem magamért teszem!

Bízom mindig s bízom ezután is: a Cumana fides-ben, a kun hűségben, keresztyén református testvéreim ezerszer meg ezerszer tapasztalt szeretetében.

A Szeretet szerkesztősége és kiadóhivatala:
Kisújszállás, Széchenyi-utca 23.
Csekkszám: 23.002.

Sylvester Irodalmi és Nyomdai Intézet Rt., Bpest.
Fel. vezető: Schlitt Henrik.